

Pridelava in poraba žit v Sloveniji

Marjeta Bizjak

Ljubljana, 13. 11. 2013

Vsebina

- Splošni podatki o kmetijstvu
- Pridelava žit- površine in pridelki
- Bilanca porabe
- Strateški cilji v poljedelstvu
- Reforma SKP - neposredna plačila in eSUT

Splošni podatki o kmetijstvu v letu 2012

- Dodana vrednost kmetijskih dejavnosti znaša 800,8 mio €
- Delež v skupni dodani vrednosti je 2,6%
- Zaposlenih v kmetijski dejavnosti je 77,5 tisoč, delež v skupni zaposlenosti je 8,3%
- Izvoz agroživilskih proizvodov je 827 mio €, 3,9% v skupnem izvozu
- Uvoz agroživilskih proizvodov je 1.851 mio €, 8,4% v skupnem uvozu
- Žita so v obdobju 2000- 2010 prispevala k skupni vrednosti kmetijske pridelave med 5,2% in 9,7 %
- Kmetijstvo prispeva k bruto domačemu proizvodu (BDP) 1,2%

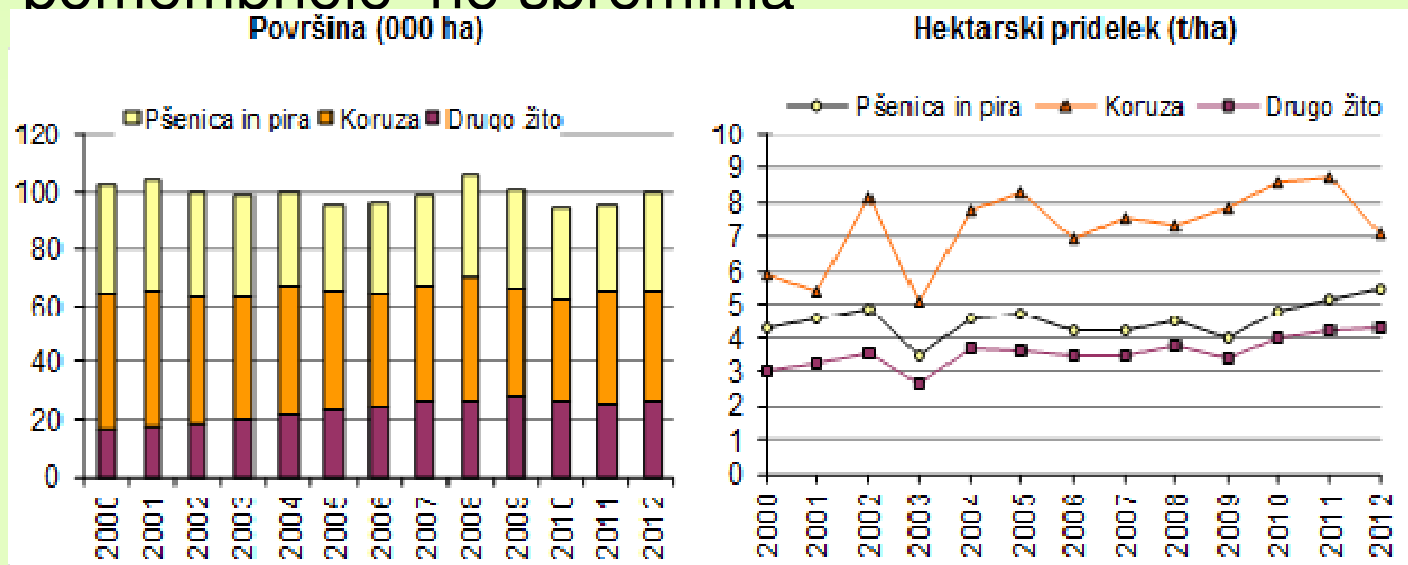
Splošni podatki o kmetijstvu v letu 2012

- S kmetijsko dejavnostjo se ukvarja 74.646 kmetijskih gospodarstev (SURS, Popis kmetijstva 2010)
- Povprečna velikost kmetije je 6,4 ha kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU), redi 5,6 GVŽ
- KZU 479.653 ha; 58,6% travnikov; 35,8% njiv; 5,6% trajnih nasadov
- Kmetijska zemljišča v uporabi na prebivalca 0,23 ha
- V območjih z omejenimi dejavniki za kmetijsko pridelavo (OMD) je 75,4%, izven OMD 24,6%
- 171.668 ha njiv (SURS, podatki 2012)

Pridelava žit

- V zadnjih dvanajstih letih se je skupna površina žita gibala med 95 in 106 tisoč ha
- Žita prideluje okoli 36 tisoč kmetijskih gospodarstev (KMG) (SURIS; Popis kmetijstva 2010)
- KMG ima v povprečju 2,59 ha žita, v EU 27 9,8 ha, EU 15 2krat več kot EU 27
- setvena struktura se med posameznimi leti pomembneje ne spreminja

Površine in pridelki žit v letu 2012

	Površina (ha)		Indeks 2012/11	Pridelek (t/ha)		Indeks 2012/11	Skupni pridelek (t)		Indeks 2012/11
	2011	2012		2011	2012		2011	2012	
Žito skupaj	94.979	99.733	105,0	6,4	5,8	90,3	607.798	576.407	94,8
Od tega:									
Pšenica in pira	29.665	34.586	116,6	5,2	5,4	105,0	153.575	188.065	122,5
Koruzna zrna	40.185	39.166	97,5	8,7	7,1	81,5	349.030	277.358	79,5
Ječmen	17.477	17.967	102,8	4,5	4,7	103,8	79.386	84.727	106,7
Rž	808	902	111,6	3,5	3,8	108,0	2.843	3.422	120,4
Oves	1.842	1.369	74,3	3,2	3,2	101,3	5.818	4.351	74,8
Tritikala	3.347	3.640	108,8	4,4	4,4	99,7	14.767	15.917	107,8

Vir: SURS

Pridelava v 2013

- V letošnjem letu so neugodne vremenske razmere med rastjo (jesensko deževje po vzniku in nizke temperature med zorenjem) slabo vplivale na pridelek žit
- Po statističnih podatkih smo letos pridelali 139.000 ton pšenice in pira, kar je za več kot za četrtno (za 26%) manjši pridelek od pridelka, doseženega v letu prej (188.065t)
- Pridelava ječmena je letos znašala okrog 69.000 ton, to je v primerjavi z lanskim pridelkom, za petino manj

Pridelek žit v letu 2013

	2013	$\frac{2013}{2012}$	2013
	t	indeks	t/ha
Pšenica in pira - skupaj	138.892	73,9	4,4
pšenica	138.086	73,7	4,4
pira	805	117,9	2,2
Rž	4.857	141,9	3,3
Ječmen	68.775	81,2	4,0
Oves	3.121	71,7	2,6
Tritikale	12.435	78,1	3,8

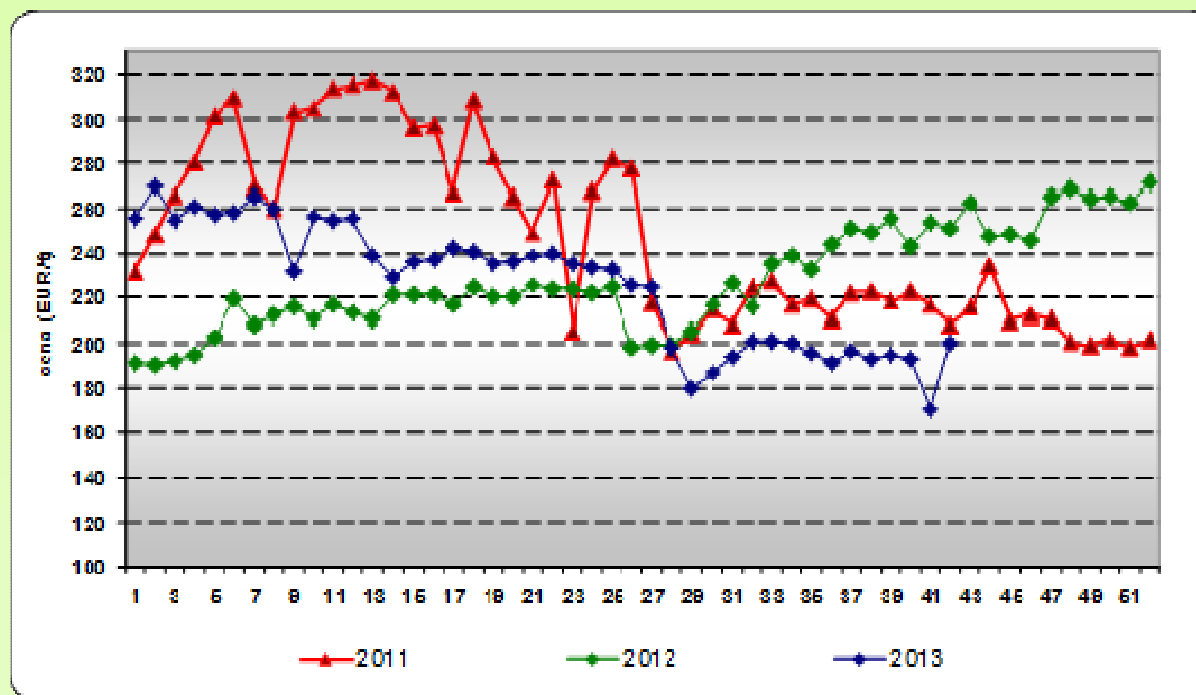

Odkupne cene žit in stroški pridelave

- Povprečna odkupna cena pšenice v času žetve 2013 je bila 184,3 EUR/t, kar je 6% manj kot v preteklem letu (195,5 €)
- Po podatkih KIS-a je strošek pridelave pšenice za leto 2013 (zmanjšan za subvencijo 332 EUR) znašal 1023,76 €/ha, pokritost pridelave je dosežena pri ceni 193 €/t.

Gibanje cene pšenice po posameznih tednih, za leta 2011, 2012 in 2013

Bilanca porabe žita v Sloveniji

- V Sloveniji porabimo med 0,8 in 1 milijon ton žita letno, kar je več od domače pridelave
- V zadnjih petih letih se je okoli dve tretjini žita porabilo za krmo, od tega sta bili dobri dve tretjini koruze. Dobro četrtno žita se je v enakem obdobju v povprečju porabilo za prehrano, od tega je bilo 81% pšenice
- V letu 2012 je bila domača poraba žita ocenjena na 809 tisoč ton, kar je 5% manj kot v letu 2011 in 14% manj kot v povprečju zadnjih petih let
- Slovenija je v povprečju zadnjih petih let (2007-2011) v obliki zrnja, moka in predelanih proizvodov letno uvozila 477 tisoč ton žita, od tega med 71% in 78% v obliki zrnja
- V zadnjih letih v strukturi izvoza prevladuje zrnje, medtem ko so pred letom 2005 prevladovali moka in predelani proizvodi

Uvoz žit

- Slovenija največ žit uvozi iz držav EU, 95% celotnega uvoza, 3% iz držav nekdanje YU
- V lanskem letu je bilo uvoženo 82% vseh žit iz Madžarske, 14% pa iz sosednje Avstrije, 2% iz držav bivše Sovjetske zveze
- V zadnjih letih so na mednarodnih trgih velika nihanja cen
- Na cene žit v Sloveniji, poleg razmer na globalnem trgu vpliva velika konkurenčnost Madžarske

Izvoz in uvoz žit v obliki zrnja 2008- 2012

	IZVOZ (t)					UVOZ (t)				
	2008	2009	2010	2011	2012*	2008	2009	2010	2011	2012*
Žito skupaj**, od tega:	57.651	87.119	110.132	104.969	165.110	354.430	317.160	305.685	385.131	290.119
- pšenica	4.941	29.205	35.995	12.383	65.576	142.525	121.056	106.156	157.977	101.326
- ječmen	3.247	2.371	4.880	7.138	8.158	30.069	22.821	31.013	30.213	15.707
- koruza	46.589	53.766	67.030	82.927	88.320	158.062	149.913	149.764	175.514	152.140
- riž	2.458	1.469	1.806	1.606	1.702	8.941	8.421	8.681	9.625	8.802

* začasni podatki

** vključno z rižem

Vir: SURS, preračuni KIS

Poraba žita na prebivalca in stopnja samooskrbe z žitom za obdobje 2008 - 2012

	Poraba na prebivalca (kg)					Stopnja samooskrbe (%)				
	2008	2009	2010	2011	2012*	2008	2009	2010	2011	2012*
Žito skupaj	88,6	80,7	90,1	87,6	85,5	63,5	55,4	56,5	71,1	71,2
- pšenica	70,3	63,9	74,7	72,5	70,6	55,1	47,9	49,3	54,9	65,6
- koruza	11,5	10,7	9,4	10,0	9,9	72,3	60,7	61,5	82,4	72,1
- ječmen	0,4	0,5	0,6	0,6	0,5	57,1	52,8	54,3	68,0	83,3

* začasni podatki
Vir: SURS, KIS

Strateški in razvojni cilji v poljedelstvu

- Povečanje pridelave poljščin
- Povečanje konkurenčnosti pridelave poljščin s poudarkom na povečanju produktivnosti ter učinkoviti in trajnostni rabi virov
- Vzpostavitev poštenih odnosov med deležniki v verigi od pridelovalca do prodajalca
- Izboljšanje dohodkovnega položaja poljedelcev.

UKREPI ZA DOSEGANJE TEH CILJEV:

- Podpore naložbam na razvojno perspektivnih kmetijah
- Izboljšanje kolobarja
- Pridelava poljščin po shemah kakovosti
- Vzpostavitev primerne rabe tal na VVO, priobalnih, naravovarstvenih in drugih zavarovanih območjih
- Pospeševanje skupne uporabe mehanizacije
- Vzpostavitev kompetenčnih centrov
- Izenačitev pogojev pridelave z državami pridelovalkami EU na področju varstva rastlin
- Podpora povezovanju za skupno pridelavo in/ali trženje (po zgledu tržne verige za pšenico)

Žitna veriga

- V letu 2010 je bil med pridelovalci predelovalci pšenice sklenjen dogovor o „Žitni verigi“
- V okviru žitne verige se določijo minimalni pogoji odkupa pšenice
- V letu 2011 so bili določeni kvalitetni razredi in parametri kvalitete, ki se do sedaj niso spreminjali

	Razred A	Razred B1	Razred B2
Proteini (%)	Minimum 14	12,5	11.5
Sedimentacija	Minimum 40	32	27
Padno število	Minimum 280	250	220
Hektoliterska masa	Minimum 78	76	74

Reforma SKP

- Politični dogovor : 27.6.2013 v Luxemburgu
- Finančna ovojnica za RS za 7 let znaša okoli 950 mio €
 - + 16% glede na prihodke iz EU oz. – 13% gledano na sedanje stanje (CNDP in EU sredstva)
- Ovojnice:

2014	139 mio €
2015	138 mio €
2016	137 mio €
2017	136,1 mio €
2018	135,1 mio €
2019	134,3 mio €
- V 2014 nadaljevanje trenutne sheme z zmanjšano ovojnico (139 mio €); vrednost plačilnih pravic se bo vsem sorazmerno znižala
- Za Program razvoja podeželja namenjeno 1.099 mio €, od tega 831,8 mio € EU sredstva

Nova ureditev na področju neposrednih plačil od 2015 do 2020

Zmanjševanje in omejevanje
 (vse plasti razen zelenega plačila)

Navzkrižna skladnost
 Osredotočeno – Podnebne spremembe

Vezana podpora	Podpora v zvezi z naravnimi omejitvami
<ul style="list-style-type: none"> - za določene sektorje (široka paleta sektorjev) - splošno za vse DČ 13 % - nad 13 % - za DČ, ki so do sedaj namenjale vsaj 10 % ovojnice za proizvodno vezane podpore - omogočena je tudi podpora za beljakovinske rastline v višini 2 % ovojnice 	<ul style="list-style-type: none"> • Za območja z naravnimi omejitvami • Do 5% ovojnice neposrednih plačil
Shema za mlade kmete	
<ul style="list-style-type: none"> • Do 2% ovojnice neposr. plačil • < 40 let 	<ul style="list-style-type: none"> • Trajanje 5 let • Začetek dejavnosti
Redistributivno plačilo	
<ul style="list-style-type: none"> • 30%letne ovojnice • Prvih 30 ha 	<ul style="list-style-type: none"> • V višini 65% nac.povprečja
„Zeleno“ plačilo	
<ul style="list-style-type: none"> • Raznolikost posevkov • Trajno travinje • Površine z ekološkim pomenom 	<ul style="list-style-type: none"> • 30% ovojnice neposrednih plačil
Shema osnovnega plačila	
<ul style="list-style-type: none"> • Znesek na upravičen hektar na nacionalni ali regionalni ravni • Regije in kriterije določi DČ 	<ul style="list-style-type: none"> • Nove plačilne pravice do plačila v 2015 ali ohranitev starih

ALI

Shema za male kmete
<ul style="list-style-type: none"> • Poenostavitev zahtevkov in nadzora • Plačilo pavšala/plačila določijo DČ pod določenimi pogoji • Vstop v shemo le leta 2015 • Do 10%

Aktivni kmet

- Obvezen
- Negativna lista

Reforma eSUT

- Ohranijo se instrumenti varnostne mreže (javna intervencija, zasebno skladiščenje, zunanja trgovinska zaščita)
- Pšenica je še vedno upravičena do javne intervencije, v obdobju od 1. novembra do 31. maja
- Intervencijska cena ostaja 101,31 €/t, zgornja omejitev 3 mio. t za javni intervencijski odkup pšenice po fiksni ceni